

ЛІТЕРАТУРА

1. Ільїн Е.П. *Мотивація і мотиви*. - Спб.: Пітер, 2002. - 512с.
2. Капрара Дж., Сервон Д. *Психологія особистості*. - Спб.: Пітер, 2004. - 640с.
3. Маклаков А.Г. *Загальна психологія*. - Спб.: Пітер, 2001. - 592с.

УДК 159.923:378

**ЕМОЦІЙНА СТІЙКІСТЬ РЯТІВНИКА ЯК ЧИННИК
УСПІШНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ**

*Пучко І.В., Львівський державний університет безпеки
життєдіяльності; Гуманітарний факультет; напрям підготовки
«Практична психологія»*

*Брочковська Ю.Б., викладач кафедри практичної психології та педагогіки
Львівського державного університету безпеки життєдіяльності*

Однією із найбільш актуальних науково-практичних проблем сучасної психології є розкриття потенційних можливостей емоційної сфери людини в управлінні її професійною діяльністю. У професійній діяльності рятівника одними з визначальних постають особистісні особливості емоційно-вольової сфери, які забезпечують процеси самоконтролю та саморегуляції у стресогенних умовах діяльності. Однією з таких найважливіших характеристик є емоційна стійкість, яка безпосередньо сприяє процесу успішної адаптації рятівника до професійної діяльності.

Професія працівників ДСНС ставить підвищені вимоги як до фізичного, так і до психологічного стану людини, оскільки відбувається здебільшого в умовах складних екстремальних ситуацій з ризиком для життя, та пов'язана з несприятливими обставинами, такими, як змінний графік роботи, в тому числі і в нічний час; робота в замкнутому просторі і на висотах; у контакті з полум'ям та токсичними речовинами; в умовах шуму та значних фізичних навантажень; невизначеності ситуації та жорсткого дефіциту часу, тобто, здійснюється в умовах значних нервово-емоційних навантажень та перевантажень [5, с.24]. У зв'язку з цим, актуально та гостро стоїть проблема забезпечення належного рівня емоційної стійкості працівників ДСНС, що, в свою чергу, є запорукою досягнення успішної ліквідації ними екстремальних ситуацій, підвищення рівня їх компетентності та майстерності в професійній діяльності.

Феномен емоційної стійкості вивчався, головним чином, у зв'язку із завданнями прогнозування ефективності професійної, навчальної або спортивної діяльності в стресогенних умовах. На даний

час емоційну стійкість вважають однією з найважливіших детермінант успішності життєдіяльності людини в цілому, складовою частиною «емоційного інтелекту» людини, що забезпечує, зокрема, підтримування нею доброзичливих стосунків з оточуючими.

В психологічній науці існують різні підходи до трактування поняття емоційної стійкості. Емоційна стійкість розглядається науковцями як прояв волі: вона зумовлює здатність людини регулювати власні емоції і долати стан підвищеного емоційного збудження при виконанні складної діяльності [1, с.15].

Емоційну стійкість трактують також і як властивість особистості, детерміновану динамічними і змістовними характеристиками емоційних процесів. Важливим аспектом останнього напряму вивчення емоційної стійкості є з'ясування змісту і рівня виявлення емоцій і почуттів у складних умовах життєдіяльності. Загострення, посилення моральних почуттів дозволяє людині долати страх, розгубленість, безнадійність. Висловлюються припущення, обґрунтовані теоретично і підтвержені експериментально, що в процесі пристосування людини до складних ситуацій відбувається якісна трансформація у взаємодії характеристик стану людини і рис особистості, причому пристосування до складних умов діяльності є творчим процесом, який сприяє через зміни станів людини формуванню нових інтегративних якостей особистості, що підвищують адаптивність і стресостійкість людини до екстремальних умов діяльності. У процесі неодноразово повторюваних зусиль пристосування до умов діяльності, що змінюються, у людини поступово формуються і стають стійкими не тільки певні засоби саморегуляції стану і поведінки, які реалізуються як мимовільно, неусвідомлено, так і довільно, цілеспрямовано, але змінюються деякі психодинамічні характеристики особистості, що призводить до формування нових інтегративних якостей.

Емоційну стійкість трактують і як прояв особливостей темпераменту людини, що дозволяє їй надійно виконувати цільові завдання діяльності за рахунок оптимального використання резервів нерво-психічної емоційної енергії.

Емоційна стійкість, як припускають дослідники, змінюється під впливом пристосування людини до екстремальних умов, проте успішність пристосування залежить від низки стійких особистісних характеристик, у тому числі від характеристик емоційності в структурі особистості, від мотиваційних і вольових характеристик, від стильових рис пізнавальної діяльності, пов'язаних з емоційністю.

Дослідження феномену емоційної стійкості є необхідним для розробки психологічних заходів формування стресостійкості та підвищення рівня саморегуляції рятівників. Зокрема, перспективу

подальших досліджень складають: проблема встановлення характеру співвідношення емоційної стійкості й емоційної вразливості як полярних або різних властивостей особистості; проблема діагностики емоційної стійкості й емоційної вразливості; ступінь детермінованості емоційної стійкості та емоційної вразливості іншими властивостями особистості, а також пов'язана з цим проблема залежності успішності саморегуляції стану від стійких властивостей особистості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аршава І. Ф. Емоційна стійкість людини і її діагностика / І. Ф. Аршава. – Д.: Вид-во ДНУ, 2006. – 336 с.
2. Вилюнас В К. Перспективи розвитку психології емоцій // Тенденції розвитку психологічної науки. - М., 1988. – С 112-132.
3. Носенко Е.Л. Теоретико-психологічні засади комп'ютерної діагностики емоційної стійкості людини / Е. Л. Носенко, І. Ф. Аршава. – Д.: Вид-во ДНУ, 2006. – 188 с.
4. Носенко Е.Л. Форми відображеної оцінки емоційної стійкості та емоційної розумності людини / Е.Л.Носенко, І.Ф.Аршава, К.П.Кутовий. – Д.: Вид-во «Інновація», 2011. – 178 с.
5. Носенко Е.Л. Особистісні фактори успішності вирішення людиною основних життєвих задач (у світлі сучасних теорій особистості) / Е.Л.Носенко // Матеріали II Всеукраїнського психологічного конгресу, присвяченого 110 річчю від дня народження Г.С. Костюка (19-20 квітня 2010 р.). – Т. 1. – К.: ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2010. – С. 273–278.

УДК 159.923.9:7.01

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ САМОАКТУАЛІЗАЦІЇ СУЧАСНОГО СТУДЕНТА У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Рахманіна М.С., Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, Гуманітарний факультет, напрям підготовки «Практична психологія»

Кривошишина О.А., доктор психологічних наук, доцент, завідувач кафедри практичної психології та педагогіки Львівського державного університету безпеки життєдіяльності

На сучасному етапі розвитку наукового знання важливим є дослідження психолого-педагогічних умов процесу професійного становлення фахівців, в яких здатність до самоактуалізації є метою і рушійною силою досягнення видатних результатів. Перед науковцями постає завдання вирішення питання щодо необхідності виявлення